

Winston Churchill se narodil před 150 lety. Víte o jeho vztahu k hradu Veverí nedaleko Brna?

29.11.2024 - Jan Plachý | Vojenský historický ústav Praha

30. listopadu uplynulo 150 let od narození významného světového politika Winstona Leonarda Spencer-Churchilla. Narodil se na zámku Blenheim roku 1874 do rodiny američanky Jannie Jeromové a sira Randolpha Spencer-Churchilla. Po studiích v Ascotu a Brightonu nastoupil na vojenskou akademii v Sandhurstu, kterou dokončil v roce 1895 jako jeden z nejlepších studentů.

Následovala jeho vojenská dobrodružství, která nabízel čtenářům jako dopisovatel deníku Daily Sketch. Ti mohli číst o jeho dobrovolném vstupu do španělské armády, která potlačovala povstání obyvatel Kuby, nebo o indické misi v oblasti Bengalúru. V roce 1898 popisoval válku v Súdánu a po přesunu do jižní Afriky také své zranění, zajetí a slavný útěk v takzvané Búrské válce proti nezávislým republikám založenými nizozemskými vystěhovalci.

V roce 1900 poprvé uspěl ve volbách v Oldhamu a stal se poslancem dolní sněmovny britského Parlamentu. Díky svému nekonvenčnímu chování v politice, i přes odchod od konzervativců k liberálům, si udržel popularitu a v roce 1908 se stal členem vlády, ministroví obchodu bylo 33 let.

V té době byl jeho blízkým přítelem baron Maurice Arnold de Forest, absolvent Oxfordu a majitel panství Rosice a hradu Veverí nedaleko Brna. Ten nechal zrekonstruovat a zval na něj své britské přátele. Winston Churchill zde byl na návštěvě třikrát, v letech 1906, 1907 a naposledy v roce 1908. Tehdy návštěvu pojal jako část svatební cesty s manželkou Clementaine, která později vzpomínala na romantickou krajinu nad řekou Svratkou. Možná právě návštěva budoucího Československého území vytvořila Churchillovi vztah k mladé republice, o jejíž obnovu později, v průběhu druhé světové války, usiloval.

Politická kariéra Winstona Churchilla pokračovala, v roce 1910 se stal ministrem vnitra a následně prvním lordem admirality. V této době se zasazoval o vybudování britské námořní převahy jako přípravu na válku s Německem. Na počátku roku 1915 prosadil spojenecké vylovení na tureckém poloostrově Gallipoli, kterým usiloval o vyřazení Turecka z války. Akce se ale nezdařila a vedla k obrovským ztrátám. Byl odvolán z funkce, odmítl místo kancléře a místo toho dobrovolně narukoval. Až do roku 1916 velel 6. praporu Královských skotských střelců ve Francii.

Zpět v Anglii je roku 1917 jmenován ministrem pro zbrojní výrobu. Významně podporuje zavádění nových zbraní se zaměřením na letectvo a vývoj tanků. O dva roky později se stává ministrem války a upozorňuje na nutnost spojenecké intervence proti ruskému bolševismu, který označoval za smrtelné nebezpečí pro západní civilizaci. Jeho poslední ministerskou funkcí za liberály bylo do roku 1922 ministerstvo kolonií. V následujících volbách neobhájil mandát. V roce 1924 se po opětovném a definitivním návratu ke konzervativcům stal poslancem a současně i členem vlády jako ministr financí.

Na začátku 30. let stál poněkud stranou od veřejné politiky, ale pečlivě sledoval dění na evropském kontinentu. V roce 1938 ostře kritizoval politiku appeasementu stranického kolegy Neville Chamberlaina a několikrát veřejně vystoupil na obranu Československa.

Ve chvíli, kdy Británie 3. září 1939 vstoupila do války, byl znovu povolán do „služby“, opět v roli prvního lorda admirality. Když 10. května 1940 zahájili Němci západní ofenzivu znamenalo to definitivní politický konec Neville Chamberlaina. Král Jiří VI. pověřil sestavením válečného kabinetu právě Winstona Churchilla, který i po porážce Francie odmítl kapitulaci. Místo toho slíbil ostrovanům „krev, pot a slzy“. Už v červenci stejného roku uznala Británie jako první stát Československou exilovou vládu a v průběhu války odvolala svůj podpis Mnichovské dohody. Zavázala se také k poválečné obnově Československa v rozsahu předválečných hranic. Když se válka chýlila ke konci, snažil se Churchill prosadit osvobození Prahy západními Spojenci, věděl, že by to mohlo mít vliv na poválečné uspořádání Evropy.

Na postupimskou konferenci přijel Winston Churchill ještě jako úřadující premiér, ale součet hlasů v probíhajících volbách do Dolní sněmovny znamenal porážku. Ještě v průběhu konference ho vystřídal Clement Attlee. Ani tento neúspěch ho ale neodradil a znovu se vrhl do politického boje a v říjnu 1951 stanul v čele země. V té době vrcholila studená válka, kterou ve svém projevu z roku 1946 na univerzitě v americkém Fultonu předpověděl, včetně pojmenování její hranice – „Železná opona“.

V roce 1953 se stal nositelem Nobelovy ceny, nikoliv však za zásluhy o mír, jak by se dalo očekávat, ale za literaturu. Churchillovi už ale nesloužilo zdraví a dva roky poté abdikoval. Poslanecký mandát si ponechal a vykonával ho až do roku 1964. Zemřel 17. ledna 1965.

VHÚ Praha letos připomenul spojení Winstona Churchilla s jihomoravským krajem

V letošním roce, kdy si připomínáme 150. výročí narození sira Winstona Churchilla, se VHÚ Praha významně podílel na pořádání akce „Winston Churchill Day“ na hradě Veverí nedaleko Brna.

Cílem akce **„Winston Churchill Day“** bylo připomenutí role osobnosti Winstona Churchilla a jeho historického spojení s městem Brnem a současným Jihomoravským krajem. Šlo také o připomenutí jeho významné role v podpoře Čs. vojenských jednotek ve Velké Británii v průběhu druhé světové války. Právě proto byl vybrán hrad Veverí, který Winston Churchill jako jediné místo v českých zemích navštívil. Samotná akce byla koncipována jako rekonstrukce návštěvy W. Churchilla u jednotek 1. československé smíšené brigády nedaleko Warwicku, kterou v roce 1940 vykonal společně s exilovým prezidentem Edvardem Benešem.

Dobovou atmosféru připomínaly ukázky historické techniky a vybavení (ošetřovna, poštovní stanice, kuchyně, stanový tábor, zbraně). Autentičnost akce zajistilo 70 členů klubů vojenské historie, kteří návštěvníkům předvedli dobovou techniku. Šlo například o motocykly, automobily, pásová vozidla, dělo a model letounu Spitfire ve skutečné velikosti. Scénář akce počítal se zapojením veřejnosti, přednáškou historika VHÚ Praha PhDr. Jiřího Plachého, edukačním programem pro děti a informativními bloky pro dospělé. Záměrem bylo také připomenout historii způsobem typický britským a tím byl poschodový autobus, které vozil návštěvníky z Přístaviště na hrad Veverí a zpět. Po jednání s Dopravním podnikem města Brna jsme využili také jejich linky a parník se jménem MORAVA „přejmenovali“ na BELFAST, křižník dodnes kotvící u Tower Bridge v Londýně, který pod „velením“ Winstona Churchilla poskytoval krycí dělostřeleckou palbu při vylodění spojenců v Normadii.

Vzhledem k připomínce významného britského předsedy vlády přijal záštitu nad akcí britský velvyslanec v ČR, jeho excelence Matt Field a primátorka města Brna JUDr. Markéta Vaňková. Přijela také vnučka posledního majitele hradu Veverí hraběte Maurice Arnold de Forest paní Samantha de Bendern. Organizátoři spolupracovali s autorem pamětní desky Winstona Churchilla na hradě Veverí, akademickým sochařem Otmarem Olivou, jehož otec byl příslušníkem Čs. obrněné

brigády ve Velké Británii.

Oddělení výuky a vzdělávání VHU Praha v rámci příprav spolupracovalo s Národním památkovým ústavem, ČSOL, Kluby vojenské historie a vedením i studenty Univerzity obrany. Akce se konala za podpory Jihomoravského kraje a města Brna na jejichž územích se návštěva Winstona Churchilla reálně uskutečnila.

Autor tohoto textu byl jedním z hlavních organizátorů vzpomínkového setkání a spoluautor měl na akci přednášku o osobnosti Winstona Churchilla.

<https://www.vhu.cz/winston-churchill-se-narodil-pred-150-lety-vite-o-jeho-vztahu-k-hradu-veveri-neda-leko-brna>